

Op 23 mei jl. organiseerde het Nederlands Jeugdinstituut een themabijeenkomst voor projectleiders of coördinatoren van het schoolmaatschappelijk werk (smw) in het MBO. Twee vragen stonden tijdens deze bijeenkomst centraal: ‘wat is een reële omvang van de caseload van een smw’er?’ En: ‘in hoeverre is het wenselijk om ouders te betrekken bij de hulpverlening?’

Zeven vertegenwoordigers van mbo-instellingen* die sturing geven aan de activiteiten van smw’ers in hun organisatie en een vertegenwoordiger van de MOgroep Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening gingen hierover met elkaar in gesprek. Dit bracht verschillen in visie en werkwijze tussen mbo-instellingen aan het licht. Tegelijkertijd bleken situaties in de alledaagse praktijk van het smw niet altijd onderling vergelijkbaar te zijn. Zo zijn er verschillen in de taakstelling van smw’ers, de inbedding in de zorgstructuur, de wijze waarop de financiering van het smw in het MBO plaatsvindt en de mate van zelfstandigheid waarmee smw’ers hun activiteiten uitvoeren (ongeacht of men in dienst is van de instelling of wordt ingekocht).

Deze diversiteit in aanpak maakt het onmogelijk om heldere antwoorden te geven op de twee behandelde vraagstukken. Daarom belichten we in dit infobulletin de verschillende zienswijzen en invalshoeken van waaruit de discussie werd gevoerd.

*ROC’s, AOC’s of MBO-vakscholen.

Caseload en normering

MOgroep: geen richtlijn voor caseload

De MOgroep Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening geeft zowel bij amw als smw geen richtlijnen voor de omvang van een caseload. Vanuit de registratie van leden is wel duidelijk dat de gemiddelde caseload van een mw’er bij het amw ongeveer 116 cliënten omvat. Voor het smw zijn nog geen vergelijkbare cijfers beschikbaar. Er is wel bekend dat er over het algemeen sprake is van 1 tot 5 smw-gesprekscontacten per cliënt.

De achterban van de MOgroep is van mening dat het niet reëel is om met een normering voor smw te werken. Een norm doet geen recht aan de werkelijkheid. Die vraagt namelijk om maatwerk. Dit verschilt per mbo-instelling en vaak ook per deelnemer.

Welke factoren hebben invloed op het aantal deelnemers dat je kunt bedienen? De volgende worden genoemd:

- De aard van de populatie;
- De inhoud van de dienstverlening: welke activiteiten biedt de smw’er? Biedt de smw’er alleen individuele gesprekken met jongeren of bijvoorbeeld ook een bijdrage aan ouderavonden en teambijeenkomsten?
- De kwaliteit van en aansluiting met de interne zorgstructuur;
- Deelname aan casuïstiekbesprekingen;
- De mate van outreachend werken;
- Omvang en wijze van registratie en rapportage;
- Reistijd bij begeleiding buiten de school.

Uit de landelijke *Monitor 2010: Deelnemerszorg en ZAT’s in het mbo* van het Nederlands Jeugdinstituut is bekend dat deelnemers die van het smw gebruikmaken gemiddeld 2.4 keer contact hebben. In schooljaar 2009/2010 heeft 6% van de deelnemers op

een ROC één of meer keer contact. Bij AOC's of vakscholen gaat het om 5%.

Smw in het MBO: wel of geen caseload?

In de discussie over de caseload komen duidelijke verschillen naar voren. Zo geeft één van de aanwezigen aan dat een smw'er maximaal 1 uur per week aan een deelnemer mag besteden. De beschikbare inzet staat echter onder druk. Dit is het gevolg van de uitbreiding van het takenpakket van de smw'er met participatie in interne overleggen en deelname aan projecten zoals schuldhulpverlening. Het zorgt ervoor dat er minder tijd beschikbaar is voor face-to-facecontact met de deelnemer zelf. Bij deze mbo-instelling wil men niet werken met een vaste caseload vanwege de verwachting dat er dan wachlijsten ontstaan. Op dit moment kan vrijwel elke hulpvraag nog direct in behandeling genomen worden. Bij extreem hoge werkdruk wordt wel geïnformeerd naar de mate van urgentie. Toch lijkt deze werkwijze op termijn niet houdbaar te zijn.

Een andere instelling is van mening dat het werken met een vaste caseload zeer wenselijk is omdat het de smw'er houvast biedt en "nee-verkopen" mogelijk maakt. Het biedt bescherming. Tegelijkertijd vindt men dat het werken met een vaste caseload de flexibiliteit kan verminderen.

Bij een derde instelling is sprake van een flexibele inzet op basis van de vraag. Dit betekent dat de smw'er wel een bepaalde afdeling als basis heeft maar ook tijdelijk, bij onderbezetting, in een andere afdeling ingezet kan worden als hij ruimte heeft. De regie hiervoor wordt gevoerd vanuit het servicecentrum dat door middel van wekelijkse caseloadbesprekingen op afdelingsniveau direct zicht heeft op de balans tussen vraag en aanbod. Door deze aanpak wordt de inzet van smw gemaximaliseerd. Desondanks is ook op deze school soms sprake van wachlijsten.

In de discussie komt het begrip 'bandbreedte' ter sprake: het zou helpen om richtlijnen voor een onder- en bovengrens van een caseload te stellen. Dit geeft enig houvast maar zorgt tegelijkertijd voor flexibiliteit binnen bepaalde grenzen. Het is dan aan de smw'er als professional om binnen deze bandbreedte keuzes

te maken. De aanwezigen zijn positief over de invoering van richtlijnen hieromtrent.

Er blijken verschillen te zijn in de wijze waarop het 'eigenaarschap' van smw binnen de mbo-instellingen geregeld is. Het model waarbij de inzet vanuit het servicecentrum plaatsvindt komt het meeste voor. Er zijn dan afspraken gemaakt over het aantal smw-uren dat aan de afdelingen/opleidingen geleverd wordt en de voorwaarden waaronder. Er zijn echter ook scholen waar het management van de afdelingen besluit over het inkopen van smw bij het servicecentrum. Dit levert een verschil in dynamiek op omdat de regie (wie bepaalt wat?) in beide situaties anders ligt. Een model waarbij flexibele inzet van smw'ers wordt gevraagd, is alleen mogelijk als de regie over de inzet bij het servicecentrum ligt.

De mbo-instellingen maken duidelijk dat het voeren van regie op omvang en inhoud van smw-activiteiten door de school zelf essentieel is. Deze regie moet zich richten op de integratie van smw in de zorgstructuur en voorkomen dat het een geïsoleerde werkvorm wordt. Periodieke casuïstiekbespreking en werkoverleg onder leiding van een ROC-vertegenwoordiger geven inzicht in de omvang en aard van de werkzaamheden van de smw'er en de verbindingen met andere begeleiders. Eventuele knelpunten kunnen zo tijdig worden gesignaleerd en aangepakt.

Het betrekken van ouders/verzorgers

Het Nederlands Jeugdinstituut houdt een pleidooi om -ongeacht leeftijd- daar waar mogelijk en functioneel ouders/verzorgers te betrekken bij de hulp tenzij er specifieke redenen zijn om dat niet te doen. Dit laatste kan bijvoorbeeld het geval zijn wanneer ouders/verzorgers een belemmering vormen bij het bereiken van een oplossing of wanneer jongeren niet meer thuis wonen. Ouders/verzorgers zijn vaak, ook bij deelnemers, nog van groot belang en kunnen een sleutel zijn in de oplossing. Het spreekt hierbij uiteraard voor zich dat de deelnemer moet instemmen met het betrekken van ouders/verzorgers. De wijze waarop ouders/verzorgers betrokken worden, kan verschillen. Soms is het een intensieve samenwerking

en in andere gevallen worden ze alleen geïnformeerd over de stand van zaken.

Daar staat de opvatting tegenover dat het betrekken van ouders/verzorgers door smw niet nodig is. De deelnemer in de context van de leerloopbaanontwikkeling staat centraal en zijn/haar hulpvraag is uitgangspunt. Bovendien is hij/zij geen kind meer maar een (jong) volwassene. Als er sprake is van problematiek buiten het onderwijs, wordt de casus in principe naar het ZAT doorverwezen. Dit voorkomt dat de smw'er betrokken raakt bij gezinsproblematiek en problemen in de leefsituatie die los staan van de onderwijscontext. Dat is het domein van het amw. Er ligt in deze opvatting een grens tussen het werk van het smw, dat vooral gericht is op de continuering van de schoolloopbaan van de individuele deelnemer en dat van het amw dat meer vanuit een systeemcontext opereert.

Sommige mbo-instellingen ervaren dat het behandelen van deelnemers als (jong)volwassenen vaak niet mogelijk is en dat het betrekken van ouders/verzorgers soms noodzakelijk is om de problematiek van de jongere aan te pakken. Vaak is de deelnemer zelf nog onvoldoende in staat om dat op eigen kracht te doen. Meerdere mbo-instellingen hebben ervaring met zogenaamde 'eigen kracht conferenties'. Hierbij wordt het hele sociale netwerk ingeschakeld om gezamenlijk acties af te spreken om de situatie te verbeteren. Men heeft hier goede ervaringen mee.

Anderen zijn van mening dat ouders/verzorgers betrokken moeten worden omdat het smw vanuit een systeembenadering moet werken. Zo kan een smw'er ook voor ouders/verzorgers de schakel zijn naar amw of ggz. Dat past in je taakstelling zolang je je maar niet als gezinstherapeut opstelt. Als je bovendien als smw'er niet vanuit een systeembenadering werkt, kun je volgens deze scholen alleen met enkelvoudige problematiek van deelnemers uit de voeten.

De MOgroep Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening benadrukt dat het smw niet alleen gericht is op het continueren van de schoolloopbaan en altijd systeemgericht werkt. De MOgroep ziet de

zogenaamde 'veelzijdige partijdigheid' van het smw hierbij als unique selling point.

Diversiteit in inzet smw

De discussies maken duidelijk dat er niet één antwoord mogelijk is op de vraag over de omvang van de caseload en de betrokkenheid van ouders/verzorgers bij het smw. Daarvoor is de context waarbinnen de smw'er op de mbo-instellingen werkt te divers. Desondanks is een uitwisseling over deze vraagstukken die op vele scholen spelen waardevol. Het bevestigt soms dat je op de goede weg bent, of het levert nieuwe inzichten op. Bovenal is belangrijk dat de inzet van het smw door het MBO vanuit een visie op de taakstelling en inbedding in de zorgstructuur wordt vormgegeven. Dat komt de kwaliteit en continuïteit ten goede. Het smw is inmiddels niet meer weg te denken uit het MBO.

Om deze reden organiseert het Nederlands Jeugdinstituut in het najaar met andere onderwerpen een nieuwe themabijeenkomst. Ook dan zal er weer een infobulletin verschijnen.

Relevante websites

www.nvmw.nl

www.servicepuntsmw.nl

www.nji.nl

www.zat.nl

Colofon

Ben Brinkman

Trudy Boonman

Hans Kruijssen

Landelijk Steunpunt ZAT

Nederlands Jeugdinstituut

Postbus 19221

3501 DE Utrecht

030 230 6481

www.zat.nl

infozat@nji.nl

Eerdere uitgaves van het Infodocument schoolmaatschappelijk werk in het MBO zijn te vinden op www.zat.nl

Overname van gegevens met bronvermelding is toegestaan.
